

OPAS

Tuotteiden käyttöohjeet

ja turvallista käyttöä
koskevat merkinnät

tukes

Tekstit: Tukes, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto
 Taitto: Mainostoimisto SST, 2016
 ISBN: 978-952-5649-85-7

Johdanto	3
Tuotteiden käyttöohjeet	4
Käyttöohjeita koskevat lainsäädännölliset vaatimukset	5
Vastuu käyttöohjeesta	6
Hyvän käyttöohjeen laadinta	7
Tuotteen turvallista käyttöä koskevat merkinnät ja varoitukset	9
Lisätietoja	11

Lähtökohtina hyvän käyttöohjeen laatimiselle ovat tuotteen ajatellun käyttötarkoituksen ja teknisten ominaisuuksien hyvä tuntemus.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, sekä sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ovat laatineet tämän oppaan tuotteiden suomalaisille valmistajille ja maahantuojille helpottamaan käyttöohjeiden laadintaa ja parantamaan hyvien ja täydellisempien käyttöohjeiden saatavuutta.

Oppaan ohjeita noudattamalla valmistajat ja maahantuojat voivat lisätä asiakastytyvääsyyttä ja helpottaa markkinavalvontaa tekevien viranomaisten työtä. Oppaasta on hyötyä myös vähittäiskaupalle ja käyttäjille, sillä ohjeet auttavat heitä arvioimaan tuotteiden mukana tulevien käyttöohjeiden tason ennen ostopäätöksen tekemistä ja vielä ostotapahtuman jälkeenkin.

Tässä oppaassa tarkastellaan lähinnä tuoteryhmiä, jotka kuuluvat keskeisesti oppaan laatineiden viranomaisten markkinavalvonnan piiriin. Tällaisia tuoteryhmiä ovat muun muassa koneet, henkilönsuojaimet, lelut ja sähkölaitteet. Oppaan käyttäjän on syytä perehtyä myös tuoteryhmäkohtaiseen erityislainsäädäntöön ja tuoterhyhmää koskeviin standardeihin käyttöohjeita valmistellessaan, sillä tällaiseen yleisoppaaseen ei ole mahdollista ottaa mukaan kaikkia tuoteryhmäkohtaisia suosituksia.

Oppaan ohjeita noudattamalla valmistajat ja maahantuojat voivat lisätä asiakastytyvääsyyttä ja helpottaa markkinavalvontaa tekevien viranomaisten työtä.

Tuotteiden käyttöohjeet

Käyttöohjeet ovat perusta tuotteiden turvalliselle käytölle.

Markkinoille toimitettavissa tuotteissa on yleensä itse tuotteeseen kiinnitettyinä tai tuotepakkauksessa tuotteen turvalliseen ja oikeaan käyttöön opastavat ohjeet. Ohjeet voivat myös tulla erikseen pakkauksen mukana. Markkinoilla on kuitenkin runsaasti tuotteita, joiden mukana ei ole asianmukaisia ohjeita. Käyttöohjeet ovat perusta tuotteiden turvalliselle käytölle. Suurin osa onnettomuuksista, joissa tuotteet ovat osallisina, johtuu tuotteiden väärästä käytötavasta, ei niinkään vaarallisista tuotteista.

Puutteet ohjeistuksessa voidaan jakaa neljään lajityyppiin:

1. Ohjeet puuttuvat kokonaan.
2. Suomen- ja/tai ruotsinkieliset ohjeet puuttuvat
3. Ohjeista tehty käännös on niin huono, ettei siitä ole apua tuotteen käyttäjälle.
4. Ohjeet ovat epätäydelliset/epäselvät (esim. teksti on liian pientä).

Käyttöohjeiden toimittamista tuotteiden mukana ei Suomessa ole jätetty vapaaehtoisuuden varaan. Käyttöohjeiden sisällöllisistä vaatimuksista sekä siitä, että käyttöohjeet on oltava suomeksi ja ruotsiksi, on säädetty useissa laeissa ja asetuksissa.

Tärkeimpiä säädöksiä ovat mm. seuraavat:

- *Kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 9 §:n mukaan on tuotteen mukana toimitettava tarpeelliset tiedot tuotteen turvallisesta käytöstä. Tiedot on annettava selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla.*
- *Kulutustavaroista ja kuluttajapalveluksista annettavista tiedoista annettu valtioneuvoston asetus (613/2004) edellyttää, että kuluttajalle annetaan tarpeelliset ohjeet kulutustavaran terveydelle tai omaisuudelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi. Asetuksessa säädetään, että tuotteen mukana toimitettavat ohjeet ovat suomeksi ja ruotsiksi. Asetus on jätetty voimaan kuluttajaturvallisuuslain 55 §:n nojalla.*
- *Kuluttajasuojalain (38/1978) 5 luvun 12 a § edellyttää, että tuotteen luovutuksen yhteydessä luovutetaan ostajalle sellaiset ohjeet, jotka ovat tarpeen tuotteen asentamista, kokoonpanoa, käyttöä, hoitoa tai säilytystä varten.*
- *Eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1016/2004) 5 § edellyttää työssä käytettäväksi tarkoitetun teknisen laitteen valmistajaa laatimaan asianmukaiset käyttö- ja muut ohjeet. Lain 9 §:n mukaan Suomessa käyttöön luovutetun laitteen mukana on toimitettava asianmukaiset suomen- ja ruotsinkieliset käyttöohjeet.*
- *Koneiden turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (400/2008) 11 § edellyttää suomen- ja ruotsinkielisiä käyttöohjeita Suomessa markkinoille luovutettaville koneille.*
- *Kuluttajien käyttöön tarkoitettujen markkinoille saatettavien henkilönsuojainten on niitä koskevan valtioneuvoston asetuksen (1101/2009) 1 §:n mukaan täytettävä henkilönsuojaimista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1406/1993) asetetut vaatimukset.*
- *Henkilönsuojaimista annetun valtioneuvoston päätöksen (1406/1993) liitteen 1 mukaan suojaimien turvallista*

käyttöä varten on toimitettava täsmälliset ja ymmärrettävät suomen- ja ruotsinkieliset käyttöohjeet.

- *Kielilain (423/2003) 34 §:n mukaan tuotteen erilaiset tiedot ja käyttöohjeet on annettava suomen ja ruotsin kielellä.*

Edellä mainituissa säädöksissä esitetyt vaatimukset ovat käyttöohjeiden saatavuuden, niiden sisällön ja kielen suhteen yksiselitteisiä ja tuotteiden valmistajia ja markkinoille saattajia sitovia.

Pääsääntönä voidaan pitää sitä, että ne tuotteen käyttöön liittyvät ohjeet, jotka tuotteen valmistaja on katsonut tarpeelliseksi laatia esimerkiksi englannin kielellä, on Suomessa markkinoille saatettaessa käännettävä suomeksi ja ruotsiksi. Tuotekohtaisissa standardeissa on määritelty tarkemmin, mitä merkintöjä ja varoituksia tuotteissa on oltava.

Kaikki tuotteet eivät ole luonteeltaan sellaisia, että niiden oikea ja turvallinen käyttö vaatisi ohjeita. Ohjeiden poistaminen on kuitenkin aina oltava riskin arvioinnin ja harkinnan tulos ja poikkeuksellinen menettely.

Vastuu käyttöohjeesta

Suomalainen valmistaja, maahantuoja tai jakelija vastaa siitä, että tuote on laillisesti Suomen markkinoilla. Vaikka monet tuotteiden turvallisuutta koskevat direktiivit mainitsevat ohjeet ja merkinnät, niissä ei useinkaan puhuta mitään ohjeiden kielestä tai siitä, että ohjeilla on varmistettava myös tuotteiden oikea käyttö, ei pelkästään turvallinen käyttö. Ulkomaiset valmistajat seuraavat toisinaan vain valmistamaansa tuotetta koskevan direktiivin vaatimuksia osaamatta ottaa huomioon esimerkiksi käyttöohjeiden kielikysymysten kaltaisia kansallisia erityisvaatimuksia. Tämä jää maahantuojan ja/tai vähittäismyyjän tehtäväksi. Suomessa lainsäädäntö edellyttää, että tiedot annetaan pääsääntöisesti sekä suomeksi että ruotsiksi.

Kuluttajansuojalain mukaan vastuu käyttöohjeesta on myyjällä. Kuluttajalla on oikeus saada selkeä käyttöohje suomeksi ja ruotsiksi, ja myyjän velvollisuus on toimittaa se hänelle. Jos käyttöohjeen käänös puuttuu tai sen toimittaminen kestää kohtuuttoman kauan, kuluttajalla on oikeus vaatia viime kädessä kaupan purkamista.

Kuluttajansuojalain mukaan vastuu käyttöohjeesta on myyjällä.

Samaan käyttötarkoitukseen tehtyjen muiden tuotteiden hyviksi arvioituja käyttöohjeita voi tiettyyn rajaan asti käyttää esikuvina.

Lähtökohtina hyvän käyttöohjeen laatimiselle ovat tuotteen ajatellun käyttötarkoituksen ja teknisten ominaisuuksien hyvä tuntemus. Siksi on luontevaa, että alkuperäisen käyttöohjeen laatii tuotteen valmistaja. Riskien arviointi vaarojen tunnistamiseksi ja mahdollisten onnettomuuksien ennalta ehkäisemiseksi on tärkeää. Riskien arvioinnin on ulotettava tuotteen koko elinkaaren ajalle, käyttöönotosta käytöstä poistamiseen tai hävittämiseen. Usein lainsäädännössä on asetettu valmistajalle nimenomainen velvollisuus laatia käyttöohje.

Hyvien käyttöohjeiden laatiminen ei ole helppoa. Tuotteiden kirjon moninaisuudesta johtuen ei ole myöskään helppoa antaa ohjeita siitä, mitä hyvässä käyttöohjeessa on esitettävä. Malleja on kuitenkin käytettävissä. Samaan käyttötarkoitukseen tehtyjen muiden tuotteiden hyviksi arvioituja käyttöohjeita voi tiettyyn rajaan asti käyttää esikuvina. Ohjeiden laadinnasta on olemassa standardeja (esim. sfs-en 62079) jotka auttavat ottamaan huomioon olennaisia asioita. Standardeja voi tilata Suomen Standardisointiliitto sfs:stä (www.sfs.fi) sekä Sähkö- ja elektroniikka-alan standardisointijärjestö sesko ry:stä (www.sesko.fi).

Hyvät käyttöohjeet ovat myös helppolukuisia ja ymmärrettäviä

Tätä tavoitetta edesauttavat seuraavat tekijät:

- tiedon esittäminen yksinkertaisella ja ymmärrettävällä tavalla
- erikoisterminologian välttäminen
- käytettyjen erikoistermien selittäminen
- yksiselitteisten termien ja kielen käyttäminen
- lyhyiden ja yksinkertaisten lauseiden käyttäminen
- vain yhden asian sisällyttäminen yhteen lauseeseen
- aktiivimuotojen käyttäminen passiivimuotojen sijaan
- turhien ohjeiden välttäminen
- oman ohjeen tekeminen kullekin laitemallille
- värien ja kontrastien, kuvituksen, selkeän asettelun sekä erilaisten kirjainkokojen ja -tyylien käyttäminen.

Hyvän käyttöohjeen laadinta

Ohjeiden sisältö

Ohjeita laadittaessa tulee ottaa huomioon mm. seuraavat asiat:

Tuotteen tunnistaminen ja tuotemäärittely, yleiset varoitukset

- *Tuotteen yksilöinti: valmistuserätunnus, sarjanumero, nimi, malli ja/tai tyyppi.*
- *Tuotteen tekniset, fyysiset ja sähköiset ominaisuudet*
- *Tuotteen toimittajan nimi ja yhteystiedot.*
- *Tuotteen tunnistamiseen tarkoitettujen tietojen sijainti tuotteessa.*
- *Tuotteen tarkoitettu käyttäjäryhmä, esim. tarvitaanko käytössä erikoisosaamista tai onko tuote sopimaton joidenkin käyttäjäryhmien käytettäväksi (esim. ikä- ja kokorajoitukset)*
- *Mahdolliset takuuehdot*
- *Myös ohjeet on syytä varustaa merkinnällä, josta selviävät laatimispäivä ja mahdollinen tarkastuspäivä sekä ohjeiden laatija.*

Turvallisuutta koskevat huomautukset, joista lisää seuraavassa luvussa.

Käyttöympäristöön liittyvät ohjeet

Esim. saako laitetta käyttää ulkona, miten kosteus tai poikkeukselliset lämpötilat siihen vaikuttavat tai miten tärinä tai iskut vaikuttavat tuotteeseen.

Ennen käyttöönottoa tapahtuvat toimet

Kuten varastointi, kuljetus, kokoaminen ja käyttöpaikalleen asentaminen (asennusohje) sekä mahdollinen tieto siitä, jos kokoaminen, asentaminen tai muut vastaavat työt edellyttävät riittävää kelpoisuutta, esim. sähköurakointioikeuksia tai muutoin riittävää ammattitaitoa.

Käyttöönotto

Esimerkiksi tietokoneiden, digiboxien, suurien koneiden ja monien muiden monimutkaisempien teknisten laitteiden käyttöönottoon liittyy monia vaiheita mahdollisine latauksineen ja tarkistuksineen.

Tuotteen käyttötarkoitus ja mahdolliset rajoitukset

Normaalia käyttöä kuvaavassa käyttöohjeen osiossa valmistaja ja maahantuoja kertovat, miten tuotetta on tarkoitettu käytettävän, miten laite toimii normaaliolosuhteissa ja mitä tuotteeseen merkityt symbolit tai merkinnät tarkoittavat. Tähän osioon voidaan liittää myös varoitukset ennakoitavissa olevista tavoista käyttää tuotetta väärin sekä ohjeet tuotteen käyttöön liittyvistä rajoituksista. Esimerkiksi käsityökalu voi aiheuttaa käyttäjälleen liikaa käsiin kohdistuvaa tärinää. Valmistajan tulee ohjeissaan ilmoittaa vaarasta ja käytön rajoituksista. Jos tuotteen käyttöön on huolellisesta suunnittelusta ja toteutuksesta huolimatta jäänyt riskejä, joita ei ole voitu poistaa, varoitetaan niistä tässä kohdassa, ellei asiaa ole käsitelty omissa kohdassaan.

Toimintaohjeet virhe- ja vikatilanteissa

Käyttäjille on annettava riittävästi tietoa virhetoimintojen tunnistamisesta ja oikeista toimintatavoista virhe- ja vikatilanteissa. Erityisesti laitteen turvallinen pysäyttäminen vikatilanteissa on kerrottava. Virhetoimintaa koskevat merkinnot tai varoitussymbolit esitetään tässä yhteydessä.

Tuotteen puhdistus, huolto, säilytys

Usein on tarpeen laatia erikseen maallikoille tarkoitettua huolto-ohjeita ja ammatti-ihmisille tarkoitettua huoltoa ja vianetsintää koskevia ohjeita. Jos laitteen huolto tai korjaus on annettava ammattihenkilöiden tehtäväksi, on siitä mainittava käyttöohjeessa.

Käyttäjän suojautuminen jäljelle jääneitä riskejä vastaan

Jos tuotteen käyttöä ei ole voitu teknisin toimenpitein tehdä täysin turvalliseksi, on käyttäjälle annettava ohjeet siitä, miten hän voi suojautua jäljelle jääneitä riskejä vastaan. Tällaisia ohjeita voivat olla esimerkiksi erillisten suojalaitteiden tai henkilönsuojainten käyttöön ja turvatekniikkien noudattamiseen liittyvät ohjeet.

Tuotteen hävittäminen

Ohjeet tuotteen käytöstä poistamisesta, kierrätyksestä ja hävittämisestä sekä ohjeet tuotteen hävittämiseen mahdollisesti liittyvistä vaaroista.

Tuotteen turvallista käyttöä koskevat merkinnät ja varoitukset

Eri tuoteryhmille on erilaisia merkintävaatimuksia riippuen siitä, minkä lain soveltamisalaan tuote kuuluu. Lainsäädännöstä löytyy tietoa esim. internet-sivulta www.finlex.fi. Yleisimpiä tuotteista annettavia tietoja, jotka koskevat kaikkia tuotteita, ovat mm. kauppatavan mukainen nimi sekä valmistajan, valmistuttajan tai maahantuojan nimi.

Moniin tuotteisiin, kuten leluihin, koneisiin, sähkölaitteisiin, henkilönsuojaimiin, rakennustuotteisiin, kaasulaitteisiin, telepäätelaitteisiin, terveydenhuollon laitteisiin ja tarvikkeisiin vaaditaan CE-merkintä. CE-merkintä on valmistajan vakuutus viranomaisille, maahantuojille ja myyjille siitä, että tuote täyttää sitä koskevat EU:n vaatimukset.

Tuotteita koskevissa standardeissa on esitetty suosituksia tuotteen varoitusmerkinnöistä, jotta voitaisiin varmistua tuotteen turvallisesta käytöstä. Useille tuotteille on olemassa oma standardi. Useimmat standardit ovat eurooppalaisia tai kansainvälisiä standardeja, jotka ovat voimassa maailmanlaajuisesti. Lisätietoa olemassa olevista standardeista saa Suomen Standardisoimisliitosta, sfs ry (www.sfs.fi) sekä Sähkö- ja elektroniikka-alan standardisointijärjestö sesko ry:stä (www.sesko.fi). Standardit ovat maksullisia.

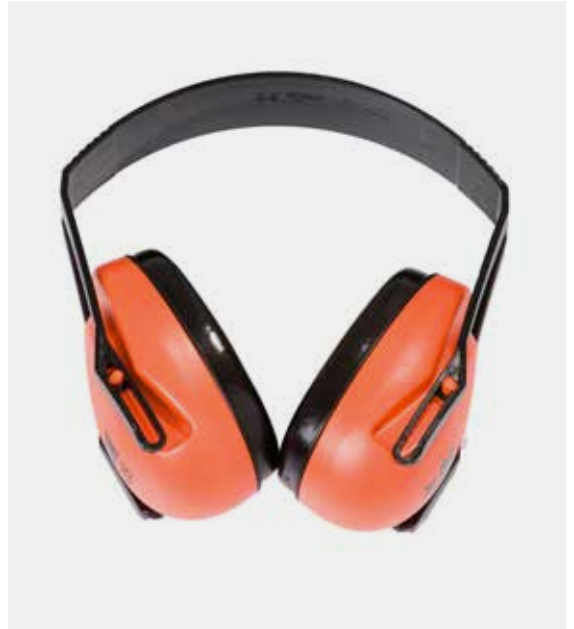
Seuraavassa esitellään tuotealueittain, millaisia merkintöjä tuotteissa tyypillisesti edellytetään olevan, tai mistä löytyy tarkempia tuotealuekohtaisia merkintöjä koskevia vaatimuksia.

Koneet

Jokaisen koneen mukana on oltava koneen valmistajan tai tämän Euroopan talousalueelle sijoittautuneen valtuutetun edustajan antama vaatimustenmukaisuusvakuutus ja koneessa on oltava CE-merkintä.

Koneessa on oltava tarvittaessa myös varoitusmerkintöjä koneen aiheuttamista vaaroista, kuten melupäästöjä tai kuormittamista koskevia merkintöjä. Jokaisessa koneessa on oltava valmistajan kiinnittämänä ns. konekilpi ja koneen mukana on oltava suomen- ja ruotsinkieliset käyttöohjeet. Käyttöohjeissa on esitettävä koneen käyttöön mahdollisesti liittyvät rajoitukset ja vaatimukset.

Vaatimukset ovat samat riippumatta siitä onko kone tarkoitettu työ- tai kuluttajakäyttöön.

Käyttöohjeiden sisällölliset vaatimukset on esitetty koneiden turvallisuudesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (400/2008).

Tarkemmin käyttöohjeiden sisältöä on kuvattu myös useissa yhdenmukaistetuissa standardeissa. Standardit voivat olla joko yksittäisen koneen tai yleisellä tasolla käyttöohjeiden sisältöä kuvaavia.

Henkilönsuojaimet

Henkilönsuojaimessa on oltava CE-merkintä ja tarvittaessa sen ilmoitetun laitoksen numero, joka osallistuu valmiiden tuotteiden tai tuotannon laadunvarmistukseen (CE0012). Henkilönsuojaimen mukana on toimitettava käyttöohjeet suomeksi ja ruotsiksi.

Henkilönsuojainten turvallisuutta koskevien merkintöjen tai tunnusten tulee mieluiten olla yhdenmukaistettuja piirros- tai käsitmerkintöjä ja niiden on säilyttävä täysin luettavana koko suojaimen ennakoitavan käyttöiän.

Suojaimien ominaisuuksia ja vaatimuksia on esitetty henkilönsuojaimista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1406/1993) sekä useissa eri standardeissa.

Tuotteen turvallista käyttöä koskevat merkinnät ja varoitukset

Henkilönsuojaimet

Lisätietoa henkilönsuojainten turvallisuusvaatimuksista löytyy Tukesin verkkosivuilta osoitteesta <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Kulutustavarat/Tavaroiden-turvallisuusvaatimuksia/Henkilonsuojaimet/>

Lelut

Leluja koskee laki lelujen turvallisuudesta (1154/2011) ja valtioneuvoston asetus lelujen turvallisuudesta (1218/2011), joka sisältää yksityiskohtaisempia vaatimuksia lelujen rakenteelle ja koostumukselle sekä leluista annettaville varoituksille. Lisäksi leluja koskee työ- ja elinkeinoministeriön asetus eräistä leluja koskevista kemiallisista vaatimuksista (1352/2011). Lelulakia täydentävät standardit, jotka sisältävät yksityiskohtaisia vaatimuksia mm. lelujen rakenteelle ja merkinnöille. Kaikissa leluissa tai niiden pakkauksessa on oltava pysyvästi kiinnitetty CE-merkintä. Lisäksi leluissa on oltava käyttö- ja hoito-ohjeet sekä varoitusmerkinnät. Lelujen turvallisuutta arvioitaessa otetaan huomioon lapselle tyypillinen käyttäytyminen.

Lisätietoa lelujen turvallisuusvaatimuksista löytyy Tukesin verkkosivuilta osoitteesta <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Kulutustavarat/Tavaroiden-turvallisuusvaatimuksia/Lelut/>

Kosmetiikka

Kosmetiikkaa koskevasta lainsäädännöstä ja jakelijan velvoitteista saa tietoa Tukesin oppaasta: Tiivistelmä kosmetiikka-asetuksen velvoitteista (2016) http://www.tukes.fi/Tiedostot/Kosmetiikka/Kosmetiikka-asetuksen_velvoitteet.pdf

Lisää tietoa kosmetiikasta ja sitä koskevasta lainsäädännöstä löytyy Tukesin verkkosivuilta: <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Teollisuus--ja-kuluttajakemikaalit/Kosmetiikka/>

Tekstiilit

Tekstiileissä tulee olla käsittely-, hoito- ja pesuohjeet. Tekstiilituotteiden hoitoa opastetaan symbolijärjestelmän avulla ja eri hoitotapoja kuvaavat tietyssä järjestyksessä esitettävät merkit. Tekstiilien merkitsemistä on tarkennettu eri standardeissa. sfs:ltä on ilmestynyt Opas 3 Tekstiilien hoito-ohjemerkinnästä.

Lisätietoa tekstiilien turvallisuusvaatimuksista löytyy Tukesin verkkosivuilta osoitteesta <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Kulutustavarat/Tavaroiden-turvallisuusvaatimuksia/Tekstiilit/>

Aerosolit

Aiheesta löytyy Tukesin opas [Aerosolien merkintävaatimukset](#).

Sähkölaitteet

Sähkölaitteiden turvallisuusstandardeja ja tuotekohtaisia merkintävaatimuksia on paljon, joten merkintävaatimukset kannattaa varmistaa aina kyseistä tuotetta koskevasta standardista. Tyypillisesti sähkölaitteeseen tulee olla merkittyinä mm. valmistajan tai maahantuojan nimi tai tunniste, mallimerkintä, nimellisjännite ja -taajuus, teho ja kotelointiluokka (ellei IP 20), mahdolliset käyttörajoitteet, kuten ”Ei saa peittää”, tai käyttöaika rajoitus minuuteissa.

Lisätietoja yrityksille

- <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Tietojen-antaminen/>

Lisätietoja kuluttajille

- <http://www.tukes.fi/fi/Kuluttajille/Tuotteiden-merkinnat/>

Valvontaviranomaiset

- <http://www.tukes.fi/fi/Tietoa-meista/asia-kuluttaja-vastuuviranom/>

Sähkölaitteen markkinoille saattaminen

- http://www.tukes.fi/Tiedostot/sahko_ja_hissit/esitteet_ja_oppaat/sahkolaitteiden_valmistus_maahantuonti_ja_myynti.pdf

Tietoa kemikaalilainsäädännöstä

- <http://www.reachneuvonta.fi/>
- <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaaineet/>

- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
www.tukes.fi

- Sosiaali- ja terveysministeriön
työsuojeluosasto
www.stm.fi/tyosuojelu

- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
<http://www.kkv.fi/>

tukes

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

HELSINKI PL 66 (Opastinsilta 12 B) 00521 Helsinki

TAMPERE Kalevantie 2, 33100 Tampere

ROVANIEMI Valtakatu 2, 96100 Rovaniemi

PUHELIN 029 50 52 000 | www.tukes.fi